

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatteko

e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kuten selvityksessäkin todetaan, suoritettujen lukiodiplomien määrään ja oppiaineeseen vaikuttaa vahvasti se, mitä lukiot tarjoavat. On varsin oletettavaa, että lukioissa olisi vahvempaa kiinnostusta myös muiden lukiodiplomeiden suorittamiselle, mikäli se olisi mahdollista. Kaikkien taiteiden diplomi-valintamahdollisuus olisi kulttuuripoliittisestikin tasa-arvoista ja koko yhteiskuntaa vahvistava suuntaus, joka on sovittelu- ja järjestelykysymys. Jos yhteistä tahtotilaa riittää ja kehitystä halutaan tapahtuvan olisi tärkeää luoda selkeä yhteistyömalli eri toimijoiden ja sektoreiden välillä.

Luomalla yhteiseen agendaan perustuvan toimintamallin yhteistyössä eri koulutustasojen (taiteen perusopetus, perusopetus, lukioaste, korkeakoulu ja vapaa sivistystyö) suomalainen yhteiskunta olisi tähtäämässä siihen luovaan ja alati muuttuvaan tulevaisuuden globaaliin maailmaan, jossa muutos on ainoa pysyvä tekijä. Mukana tulevaisuuden kansainvälisessä menossa pysymiseen tarvitaan alan eri koulutustasojen asiantuntijoiden näkökulmia ja yhteensulatettu tietotaito, koska siten taito- ja taideaineiden diplomit aidosti suuntautuvat tulevaisuuden ajan toimintamalleihin. Muutos lähtee jo tavasta uudelleen ajatella asiat.

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

2) Vastaavat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukioiden välistä alueellista eriarvoisuutta voidaan kaventaa luomalla etäopetusmahdollisuuksia. Korona-ajalla tekniikat ja opetusmenetelmät ovat hioutuneet ja kehittyvät edelleen taito- ja taideaineiden osalta. Jos oppilaalla on kiinnostusta, harrastuneisuutta tai intoa treenata lajia – on hänellä mahdollisuus saada tukea tähän etäopetuksen muodossa. Myös esittävien taiteiden (sirkus ja teatteri) opetus on mahdollista etänä.

Tällä hetkellä lukiodiplomia ei voi suorittaa sirkustaiteesta ollenkaan, vaikka Suomessa on sirkustaiteen lukiolinja (Tampereen normaalikoulun lukio) ja nuorilla kiinnostusta ja halua sirkustaiteen lukiodiplomin suorittamiseen myös muualla kuin ko.lukiossa. Toivomme tähän tilanteeseen muutosta.

Yhdenvertaisuus toteutuisi kehittämällä yhteistyötä taiteen perusopetuksen oppilaitosten kuin myös vapaan sivistystyön oppilaitosten kanssa. Olisi varsin luontevaa ja tietenkin tasa-arvoista, että lukiodiplomi olisi suoritettavissa kaikilla taiteen perusopetuksen taiteen aloilla eikä vain muutamalla. Nämä yhdeksän taiteenaloa ovat: arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataide, musiikki, sanataide, sirkus, tanssi, teatteri.

Taiteen lukiodiplomin kohdalla on niin tässä selvityksessä kuin käytännössä unohdettu ja ohitettu suomalainen taiteen perusopetusjärjestelmä. Lukiodiplomijärjestelmässä (mm. taustakurssit) tulisi huomioida osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Taiteen perusopetus on tavoitteellista, tasolta toiselle etenevää, opetussuunnitelmiin perustuvaa opetusta. Opetuksesta vastaavat koulutetut opettajat. Lukiodiplomijärjestelmää kehitettäessä tulisi ennenkaikkea miettiä erilaisia yhteistyön muotoja.

Tämä ei vaatisi paljonkaan ylimääräisiä resursseja, jos yhteistyökumppanit löytyvät samasta kunnasta (tai sopimuskoulusta) ja toteutus olisi tarvittaessa osittain etänä. Tilojen suhteen VASTUUN voisi siirtää kouluilta yhteistyökumppanille – taiteen perusopetuskouluille, joissa eri taiteen alojen koulutuksen saaneet opettajat työskentelevät osittain kunnan ja osittain valtion tukemana. He ovat jo osa tätä "koulutusportaikkoa", ja jos lukiosta ei löydy tätä tietotaitoa

on taiteen perusopetuskoulussa apua tähän. Rahoitus olisi myös mahdollista räätälöidä näiden koulujen kanssa yhteistyössä ja varmasti varsin kivuttomasti valmiita rahoitusmalleja hyödyntäen. Jos taiteen perusoppilaitokset suostuvat tähän hienoon yhteistyöhön ja mahdollistamaan lukiodiplomin toteuttamisprosessin ja kurssien järjestämisen – pystyvät he myös miettimään tilat tähän tarkoitukseen, joko koulujen tai kunnan muista tiloista.

TPO-koulujen ammattitaitoisten opettajien vastuulle voisi säilyttää tilojen löytämisen tai muokkaamisen myös sirkustaiteen ja teatteritaiteen käyttöön.

Diplomeja edeltävien kurssien järjestäminen kerran vuodessa ei olisi suuri satsaus jo toimivalle yksikölle ja selkeällä valmiiksi mietityllä yhteistyökuviolla. Tämä ei rasita lukiodien perustehtävää. Sirkustaiteessa ainakin Tampereen yliopiston normaalikoulu tekee jo tiivistä ja hyvää yhteistyötä taiteen perusopetuksen oppilaitoksen kanssa. Tämän kaltainen yhteistyö olisi mahdollista muuallakin. Lukiodiplomien yhdenvertaisuuden ja saavutettavuuden kannalta on harmillista, että tästä edistyksellisestä yhteistyöstä huolimatta sirkustaiteessa ei ole mahdollista suorittaa lukiodiplomia

Kaikki julkiset tilat voidaan nähdä muuttuvina – taiteen käyttöön muokattavina, vaikka alun perin käyttötarkoitus olisi ollutkin jokin muu. Koulujen liikuntaan ja liikkumiseen soveltuvat tilat (salit, aulat, käytävät) ovat helposti muokattavissa sirkus- ja teatteritaiteen käyttöön.

Lukiodiplomin suorittaminen ei tulisi olla kiinni yksinomaan lukion fyysisistä rajoitteista vaan tilaratkaisuja pohdittaessa tulisi miettiä erilaisia yhteistyömahdollisuuksia perusopetuksen, vapaan sivistystyön sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosten kanssa.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Vaikka arvioinnin periaatteiden yhdenvertaisuus on tärkeä näkökulma, myös laadullinen prosessiarviointi on eri alojen luonteen kannalta olennaista. Valtakunnallista koordinaatiota on hyvä kehittää ja käydä keskustelua yli koulutustasojen. Miten diplomit vertautuvat esim.taiteen perusopetuksen valtakunnallisiin perusteisiin? Löytyykö yhtäläisyyksiä? Voisivatko nämä kaksi täydentää toisiaan esim.yleisten opintojen (500h) päättötyö ajatuksella? Miten korkeakoulut näkevät diplomien painoarvon? (Tällä tarkoitetaan koko korkeakoulu kenttää alasta riippumatta.) Tämä keskustelu kannattaa käydä ja pyrkiä yhteiseen hyvään tuottavaan agendaan.

Opiskelijoiden saattaminen lukuaineiden keskeltä välillä konkreettisempaan käsillä tai kokonaisvaltaiseen itsensä ilmaisuun taiteen tekemisen äärelle on suuri ja joskus jopa käänteentekevä asia heidän hyvinvointinsa tukemiseksi. Valitettavan jokapäiväisiä uutisia ovat kertomukset nuorten ja nimenomaan lukioikäisten nuorten mielenterveysongelmista. Lukion

suorittaminen hyvin arvosanoin on vallitseva ja paineita luova elementti, koska ylioppilastodistuksen painoarvo on noussut merkittävään asemaan suhteessa uravalintoihin. Se kertoo karua kieltä nuorille yhteiskunnan arvoista ja siitä, mitä heiltä odotetaan opiskelijoina ja tulevassa työelämässä. Tästäkin syystä taito- ja taideaineet ovat tärkeitä keitaita lukuaineiden keskellä. Ne kasvattavat opiskelijoiden omia voimavaroja, ohjaavat heitä itsenäiseen ajatteluun sekä auttavat keskittymään olennaiseen. Ja mikä lisäarvo sillä olisikaan, jos se voisi olla myös osa ylioppilastutkintoa. Diplomille selkeiden tavoitteiden luominen ja arviointikriteerit ovat keskiössä - miten luoda diplomista edelleen sellainen, jonka päämäärä on olla vastapaino lukuaineille? Onnistuisiko se? Onko se edes tärkeää? Poissulkevatko nämä asiat toisiaan?

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomin rinnastaminen ylioppilaskokeessa annettuun näyttöön on hyvä ja kannatettava asia. Se vahvistaa taito- ja taideaineiden asemaa lukiokoulutuksessa. Koska kyse on pidemmällä aikavälillä hankitusta osaamisesta, on luonteva muoto juurikin portfoliotyyppinen kooste, sen sijaan, että järjestettäisiin ylioppilaskokeeseen verrattava tutkintotilaisuus. Samalla tulee kuitenkin taata arvioinnin yhdenvertaisuus ja rinnastettavuus muihin koulutustasoihin (taiteen perusopetus, korkeakoulutus) valtakunnallisella tasolla. Toisin sanoen on tärkeää yhdessä miettiä ensin mitä diplomilla tavoitellaan – mihin tarpeeseen se vastaa ja miten se asettuu muiden aineiden rinnalla lukiossa. Miten diplomi asettuu tulevissa korkeakoulujen hakuprosesseissa? Onko sillä lähtökohtaa taiteen perusopetuksen vierellä tai jopa sisällä?

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

1) Ovat täysin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Hyödynnettävyyttä heikentää mahdolliset ongelmat yhdenvertaisuudessa. Ei ole mitenkään perusteltavissa, että joissakin taideaineissa oman taidon esittely on mahdollista ja sitä kautta tärkeämpää kuin toisessa taiteessa. Tämä syventää turhaan juopaa eri taiteen alojen välille. Vaikka kaikkien taideaineiden saaminen peruskouluihin on jo pitkään jatkunut prosessi 90-luvulta tähän päivään – lukiovaiheessa se olisi nyt mahdollista. Taito- ja taideaineiden läsnäolo

vahvistaisi nuoren ihmisen kehityskaarta tukien yksilöllistä ja luovaa ajattelua, mitä nykyaika ihmisiltä vaatii. Monissa ammateissa on tarvetta kaikenlaiselle (luovalle) osaamiselle ja jos muutoksia halutaan kansainväliselläkin tasolla suomalaisten menestymiseen – on jonkin asian muututtava. Muutos on täysin mahdollinen ja yhdenvertaisuus eri taideaineiden kesken on päätöksistä ja käytännön järjestelyistä kiinni. Nyt tarvitaan tahtoa siihen, että avataan keskustelu ja istutaan saman pöydän ääreen miettimään tulevaisuuden maailmaa ja siellä tarvittavia mahdollisia taitoja. Yhteistyö korkeakoulujen kanssa lukiodiplomin kehittämiseksi on ensiarvoisen tärkeää.

(Tässä kohtaa myös megatrendien ja muiden trendien tiedostaminen on järkevää ja suuntaa tätä päätöstä nimenomaan tulevaisuuden yhteiskuntaan.)

Jo olemassa olevan TPO-järjestelmän vertailu tässä kehittämistyössä on hyvä mittari siihen, mitä diplomityö voisi tai sen pitäisi pitää sisältää. Yleinen oppimäärä TPOssa on 500h yhteensä. Siten diplomityö voisi olla verrannollinen tuon oppimäärän lopputyöhön. Laajan oppimäärän tunnit huitelevatkin sitten jo suuremmissa tuntimäärissä. Kuitenkin yksi opintokokonaisuus voisi olla diplomityön mittainen kurssineen ja taiteellisine töineen. Ehdotan, että tähän perehdyttäisiin ja tätä kautta luotaisiin varsin vaivattomasti oma lukiodiplomin tavoitteet ja sisällöt, jotka resonoisivat taiteen perusopetuksesta aina korkeakoulutasolle asti. Sisältöjen pitäisi tulla tutuksi kaikille tahoille ja siten niiden merkitys korostuisi myös lukon jälkeen koulutusvalintoja tehtäessä.

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

2) Ovat jossain määrin

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Uusia aloja on tärkeää ottaa mukaan, mutta sitä ei saisi tehdä minkään vanhan diplomin kustannuksella. Kukaan meistä ei tiedä, mikä lopputulos olisi, jos erilaisten diplomien tekeminen mahdollistettaisiin lukiosta riippumatta. Mutta jos ei ole tarjontaa - ei voi myöskään olla kysyntää.

Uusien diplomien käyttöönotto on täysin mahdollista. Esimerkiksi sirkuksessa se onnistuisi yhteistyössä sirkustaiteen taiteen perusopetuskeskän, Koulutuskeskus Salpauksen sekä Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia on sirkusalan ammattilaisten kanssa. Nämä tahot ovat kiinnostuneita ja halukkaita suunnittelemaan sirkustaiteen lukiodiplomia niin, että sen toteuttaminen on tulevaisuudessa mahdollista.

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemmasi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomijärjestelmä kannattaa päivittää tätä aikaa vastaavaksi ja pyrkiä samalla ajattelemaan myös tulevaisuuden yhteiskuntaa.

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Opetushallitus on luonteva instanssi koordinaattoriksi. On kuitenkin huolehdittava siitä, että OPH:ssa on riittävät resurssit ja asiantuntemus myös eri taiteen alojen osalta. Yhteistyö esim. Taiteen perusopetusliiton kanssa olisi suositeltavaa. ETOL ry on myös valmis yhteistyöhön Opetushallituksen kanssa.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) -asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kaikkia taito- ja taideaineiden lukiodiplomeja on kehitettävä rinnakkain. Se on täysin mahdollista – olemassa olevat käytänteet ovat jo monessa olemassa – eli lähtökohta työlle löytyy. Uusien diplomeiden (esim. sirkus) kohdalla voitaisiin päästä jo pienelläkin resurssoinnilla luomaan – tämä on usein vain tahtotilasta kiinni. Jos järjestäminen on yhteistyössä TPO kentän tai vapaan sivistystyön kanssa – silloin vastuu asiasta siirtyisi pois lukiolta. Siten tämä asia ei kuormittaisi liikaa lukioiden hallintoa. Resurssit pitäisi pohtia tietenkin tarkkaan, mutta hyvän suunnittelutyön ansioista sekin varmasti järjestäisi.

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Kehittäjälukioajatus on sinällään kannatettava. Jotta toiminta ei kapeudu, on huolehdittava siitä, että myös muut taiteen alat saavat omat kehittäjälukionsa. Yhteistyö taiteen perusopetusta antavien tahojen kanssa on olennaista.

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Myös muiden aineiden, joissa lukiodiplomi on mahdollista suorittaa, edustajat tulee olla mukana kehitystyössä. Koska monelta osin lukiodiplomin suorituksia voisi tehdä taiteen perusopetuksen yhteydessä, olisi hyvä, että taiteen perusopetuksen edustaja on mukana suunnittelussa ja yhteistyössä. Tärkeää on muistaa tässäkin tasa-arvoinen ja yhdenvertainen ajattelu, joka luo suuntaan tai vahvistusta koko yhteiskunnassa vallitseville arvoille.

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Menettely nostaa lukiodiplomin arvostusta ja on kannatettavaa. Samalla lukiodiplomin merkitystä korkeakouluvalinnoissa tulee korostaa. (Tämä koskee koko korkeakoulukenttää - ei vain taito- ja taideaineiden opintoja.)

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Tämä käytäntö nostaisi taito- ja taideaineiden arvostusta ja edesauttaisi niiden valitsemista. Tavoitteena voisi olla se, että jollakin aikavälillä myös muut diplomit tulisivat osaksi ylioppilastutkintoa. Hienoa, jos päänaavaus tulee tehtyä nyt ensin kolmessa aineessa.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukiodien kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Verkostosta ei pidä unohtaa taiteen perusopetusta antavia tahoja.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Yhteistyö korkeakoulujen kanssa on olennaista, jotta muutos palvelee myös korkeakouluhakuja.

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Taito- ja taideaineiden merkityksien avaaminen ja niiden ymmärtäminen on tärkeää. Esimerkiksi luovaa ongelmanratkaisukykyä ja itsenäistä työskentelyä sekä itseilmaisua tarvitaan alalla kuin alalla. Mitä paremmin nämä taito- ja taideaineiden tuottamat opetuksen ja sitä kautta oppimisen määritelmät (arviointi suuressa osassa) tuodaan esiin - sen enemmän korkeakoulut voivat ottaa huomioon diplomityön tehneitä kuin myös taiteen perusopetuksessa vuosia opiskelleita. Keskustelu tässäkin asiassa on ensiarvoisen tärkeää.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

4) Olen jokseenkin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomille on oma kysyntänsä, mutta ei ole perusteita sille, että kotitalouden lukiodiplomi jäisi kokonaan pois vaihtoehdoista.

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Käsityön lukiodiplomia ei tule muuttaa teknologian lukiodiplomiksi.

Käsitöiden tekeminen tukee laajasti monenlaista osaamista. Jos tarkastellaan esim. lukuvuoden 2020-2021 lukiodiplomin tehtäviä niin voidaan havaita, että käsityötä lähestytään mm. hyvinvoinnin, tuotesuunnittelun, muotoilun, mekaniikan, aineettoman kulttuuriperinnön sekä projektisuunnittelun näkökulmista. Käsityölle tyypillistä on myös tieteiden- ja taiteidenvälisyys.

Käsityö edistää koettua hyvinvointia. Viime aikoina on kannettu paljon huolta juuri lukiolaisten jaksamisesta. Käsityö koetaan rentouttavaksi ja se tuottaa tekijöilleen hyvää oloa. Kädentaitoja tarvitaan edelleen myös monilla nk. akateemisilla aloilla kuten lääketieteessä. Lasten ja nuorten kädentaitojen heikkeneminen koetaan ongelmana esim. kirurgian puolella.

Käsityö edistää muiden taiteiden tavoin ongelmanratkaisutaitoja sekä luovuusajattelua.

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjäluokioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

-

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

3) En osaa sanoa

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

-

Perälä Terhi

Esittävien taiteiden oppilaitosten liitto ry - Sirkuksen ja teatterin taiteen
perusopetuksen etujärjestö